

СТ А Н О В И Щ Е

От: проф. д-р Лина Георгиева Анастасова
Катедра „Маркетинг“
Бургаски Свободен Университет
Научна специалност „Маркетинг“

Относно: дисертационен труд за присъждане на научната степен
„доктор на науките“ по научна специалност „Икономика и управление“
(интелектуална собственост по отрасли).

Автор на дисертационния труд: Мария Ананиева Маркова
Професор, д-р, УНСС

Тема на дисертационния труд: **„Икономически измерения на интелектуалната
собственост – подход, характеристики и управленски модели“**

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 509/ 26.02.2024 на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът е представил за обсъждане дисертационния си труд в *катедра/факултет* на УНСС съгласно чл.39 от ППЗРАСРБ. Разкриването на процедурата по защита на дисертационния труд е извършено на основание: *решения на КС / ФС* от Протокол № 10/12.02. 24 и Протокол № 6/21.02.24 г.

Проф. д-р Мария Маркова има богата академична биография, която ще бъде представена тук накратко. Тя е завършила през 1989 г. ВИИ “Карл Маркс”, гр. София /сега УНСС/, специалност “Икономика и управление на промишлеността”, след което през 1998 година защитава докторат по икономика на тема “Дизайнът като интелектуална собственост и като фирмена стратегия”, през 2006 година се хабилитира като доцент с дисертация на тема „Организация и управление извън сферата на материалното производство (по отрасли и подотрасли)“. През 2008 година проф. д-р М. Маркова завършва успешно магистратура по право в ЮЗУ “Неофит Рилски”, Благоевград. Дванадесет години след първата хабилитация дисертантът става професор по научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство“ /интелектуална собственост/ в УНСС, свидетелство N 48/ 2018 г.

Прави положително впечатление фактът, а именно че проф. Мария Маркова е завършила през последните 20 години множество краткосрочни академични специализации и обмен на опит в различни университети - освен в България, но и в

Австрия, Италия и Испания, както и в Академията на Световна организация за интелектуална собственост, 2002, Греесе, Академичната кариера на дисертанта преминава през различните академични длъжности в Университета за национално и световно стопанство, катедра “Интелектуална собственост”, където е била и научен секретар няколко години, декан по НИД на Бизнес факултет на УНСС, 2016 г. – 2018 г., Директор на Институт по интелектуална собственост и технологичен трансфер на УНСС /ИИСТТ/, 2011 г. – 2022, както и зам. директор по НИД на ИИСТТ от 2022 досега. През 2023 година е била и председател на Комисията по интелектуална собственост на УНСС.

Проф. д-р Мария Маркова е водила множество дисциплини в бакалавърската и магистърска образователни степени, а именно: Интелектуална собственост, Фирмен дизайн и визуална култура, Маркетинг на интелектуалните продукти, Зизайн на архитектурата, интериора и екстериора, Бизнес в сценичните изкуства и др. “Дигитална конкурентоспособност и интелектуална собственост“, „Дигитализация на културното наследство“, „Актуални проблеми на интелектуалната собственост“, “Бизнес идентификатори”, “Интелектуална собственост в рекламния бизнес“, „Рекламата като интелектуална собственост“. 6. участник в проекти по НИД, УНСС, МОН и европейски програми, по важните от които са: студенти в магистърските програми дисертантът е водила дисциплините: „Дигитална конкурентоспособност и интелектуална собственост“, „Дигитализация на културното наследство“, „Актуални проблеми на интелектуалната собственост“ и др.. Проф. д-р Мария Маркова има и висока изследователска активност, като е участвала и в разнообразни проекти по НИД в УНСС, МОН и по линия на различни Европейски програми.

2. Кратка характеристика на представения дисертационен труд

Представеният за рецензиране дисертационен труд е с общ обем от 305 страници, от които 284 страници текст по темата, 9 страници библиография и 3 подробни приложения. Структурата на научната разработка е класическа и много добре разработена- увод, три глави, заключение, използвани източници и приложения. В дисертационния труд са цитирани 140 източници на български и английски езици, представени са 45 фигури и 6 таблици, визуализиращи резултатите по темата от изследвания и теоретични постановки. Държа да отбележа, че стилът е ясен и научно издържан, което подпомага четенето и възприемането на научната теза и резултати.

Избраната тема за дисертационния труд безспорно е актуална и дисертабилна, защото интелектуалните продукти и творческите индустрии са във фокуса на научния и технологичен напредък. Формите им и видове на съществуване са разнообразни, а в същото време възникват нови клонове на науката и сектори на бизнеса с инкорпорирана интелектуална собственост в тях. В обхвата на понятието „интелектуална собственост“ се включват продукти на човешкия интелектуален труд и списъкът обектите на интелектуална собственост и на правата на интелектуална собственост се разширява, затова е необходимо да се правят задълбочени изследвания на икономическите измерения на интелектуалната собственост. Настоящият труд е отличен пример за такова изследване.

Дисертационният труд на проф. д-р М.Маркова има ясно дефинирани обект, предмет и цел, като издигнатата за доказване основна теза на изследването е, **че**

познаването и използването на интелектуалната собственост като комплексен икономически и правен феномен води до трайни положителни икономически резултати и повишена конкурентоспособност на фирмите и на националната икономика в цялост. За проверка в подкрепа на основната теза са издигнати 8 работни хипотези и няколко допълнителни задачи, които да подпомогнат потвърждаването или отхвърлянето на изследователската теза. Изхождайки от изискването, че изследователските хипотези трябва да бъдат проверяеми, считам, че повечето хипотези са формулирани ясно за проверка, но има и 2 хипотези, които можеше да бъдат формулирани по начин, който да позволява по-надеждна проверка. В разработката са използвани 83 литературни източника на български и английски език, което показва отлично познаване на теорията и изследователските резултати по темата и бих отбелязала, че е добре, че са налице сравнително голям дял публикации, които са от последните 5 години.

Научният труд бе проверен на 80% за плагиатство чрез продукта Grammarly и не бе установено такова.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

За постигане на целите на дисертационното изследване е използвано голямо портфолио от методи и по-точно контент анализ, сравнителен анализ, исторически метод, метода на абстрахиране, индукция – дедукция и проверка на хипотези. Използвани са и някои специфични методи, подходящи за изследване на интелектуалната собственост като икономически феномен: метод „разходи – ползи“, метод „жизнен цикъл на продукт“ и „жизнен цикъл на технология“, методът „анализ на казуси“, методи за оценка на правата на интелектуална собственост /ПИС/ на фирмата и методи за синтез – писане на сценарии, формиране на политики и стратегии.

Според мен най-важните научно- приложни резултати от изследването, важни и за теорията по проблема, но и за практиката, са следните:

1. Проведено е авторско проучване чрез онлайн допитване за степента на познаване и използване в бизнеса на ПИС от фирми за 4 годишен период, което води до полезни изводи за бизнес практиката, един от които е, че около 80% от фирмите не притежават обекти на „интелектуална собственост“ пряко свързана с иновации и не познават „интелектуалната собственост“ като правен и икономически феномен, респективно не използват в бизнеса си права на интелектуална собственост с икономически потенциал и целеполагане за устойчив пазарен успех (с. 247-253).

2. Считаю за един от важните резултати от изследването на проф. Маркова е разработената методическа схема за формиране на стратегия за интелектуалната собственост на фирмата (266-267). Друг важен аспект на научните резултати от разработката е и адаптирането на тази методика (която принципно е предимно за производствените отрасли) към спецификата на сферата на творческите индустрии (стл.269-270).

3. Изследвана е интелектуална собственост за иновационни решения като състояние и тенденции в България, при извеждане на водещи направления, икономически сектори и водещи фирми.

Дисертантът проф. д-р Маркова е дефинирала ясно и коректно и ограниченията на изследването: Авторът не изследва спецификата и влиянието на дигитализация на

средата на бизнеса, дигитализацията на науката и НИ, които поставят нови проблеми и предизвикателства пред системата на интелектуалната собственост, с цел да се разкрият класическите параметри, форми и модели в управлението на триадата „НИ – интелектуална собственост - бизнес“.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

След прочитане на дисертационния труд, резултатите представени в него и мнението на дисертанта за своите приноси, стигнах до извода, че са безспорни следните научни и научно-приложни приноси:

I. Научни приноси

1. Доказана е връзката „НИ - интелектуална собственост - бизнес“ като триада, чиито елементи си взаимодействат по всички линии при разменяща се роля на „източник – ресурс – резултат“. Интелектуалната собственост като комплекс от обекти и отношения е в началото и в края на всеки бизнес цикъл.
2. Идентифициране на интелектуалната собственост като източник на актуални и доказани НИ резултати, чието имплементиране би реализирало заложения в тях икономически потенциал. Продуктовите и технологични иновации, закриляни чрез ПИС, са добър бизнес ресурс за реализиране на стратегия за конкурентоспособност на фирмата.
3. Създадени и обособени са 3 авторови класификации:
 - 3.1. на иновациите, диференцирани на радикални и модификации,
 - 3.2. на индустриите, диференцирани на радикални /основани на радикални технологични иновации/ и на еволюционни индустрии /основани на усъвършенствания и модификации в продуктите/;
 - 3.3. на обектите на интелектуална собственост като обекти - резултат на творческа дейност и елемент на иновационната система и обекти на интелектуална собственост, идентифициращи бизнеса като субект и резултат.
4. Предложен и приложен в изследването е следният инструментариум за оценка на икономическата значимост на интелектуалната собственост, който съдържа следните методи:
 1. Метод „разходи – ползи“.
 2. Методи “жизнен цикъл на технология/ продукт“.
 3. Приложение на конвенционални и нови икономически методи и модели за доказване на факторната обусловеност на конкурентоспособността на национално и фирмено равнище, която се постига чрез обоснована иновационна стратегия и стратегия за интелектуалната собственост.

Приемам с известни резерви посочването на три критерия за оценка на икономическата значимост на интелектуалната собственост като методи, а именно: 1. *Влияние върху производствения, финансов и човешки капитал на фирмата;* 2. *Полезност за потребителя – основна и допълнителна;* 3. *Разпространение в комплексната икономическа система.*

II. Научно-приложни приноси

След запознаване с дисертационния труд и мнението на дисертанта за

приносите, приемам без съмнение следните приноси с научно-приложен характер:

1. Доказана е необходимостта на проучванията за интелектуална собственост за целта на обосноваване и реализуемост на стратегията за НИ и иновации на национално и на фирмено равнище с оглед на показателите: тенденции в НИ, патентоспособност и патентна чистота.
2. Доказани са отношенията на координация и субординация на националната стратегия за интелектуална собственост със стратегии за научни изследвания и икономика, базирана на знанието, чиято цел е национална конкурентоспособност.
3. Доказани са чрез изследването отношенията на координация и субординация на фирмената стратегия за интелектуална собственост със стратегиите за бизнес развитие и за иновации, чиято цел е фирмена конкурентоспособност- част от тезата.
4. Потвърдена е стратегическата ориентация на управленския процес при формиране и реализиране на стратегиите за бизнес развитие и иновации, чиито резултати трябва да подлежат на постоянен мониторинг с оглед анализа и оценка на резултатите и приложение на различни стратегически варианти.
5. Разработени са модели за управление на интелектуалната собственост на фирмата и на конкурентоспособност на национално и фирмено равнище с ударение върху правата на интелектуална собственост, които са апробирани в научни публикации и чрез приложение в консултантската дейност на автора.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Според представената информация след 2010 година проф. д-р Мария Маркова има 5 самостоятелни монографични публикации свързани с темата на дисертацията и един електронен учебник „Интелектуална собственост и творчески индустрии“, МСО, 2022 г., ISBN: 978-619-188-968-6, в съавторство, дял 40% . За същия период от 13 години дисертантът има и 16 статии и студии в индексирани и реферирани издания в различни бази данни, 27 статии в специализирани научни издания с редколегия, 25 доклада от конференции в България, както и 17 доклада публикувани в сборници в чужбина.

Почти всички публикации касаят темата на дисертационния труд и тази висока *публикационна активност* осигурява възможност на научните работници и в България и в чужбина да се запознаят със схващанията на автора за значението на феномена „интелектуална собственост“ и връзката му с крайните резултати на бизнеса.

6. Оценка на автореферата

Според мен авторефератът на дисертанта е добре структуриран и като съдържание и като обем- 102 страници с увод, три глави и заключение. Разработката представя много добре и теоретичните основи на релацията „НИ- интелектуална собственост- бизнес“ и резултатите от дисертационното изследване илюстрирани с таблици и фигури. Авторефератът съдържа схващанията на основните автори по проблема за „интелектуалната собственост като икономически феномен“, но в същото време представя и авторското мнение на проф. д-р Маркова основаващо се на проведеното изследване с реални фирми на българския пазар.

Стилът на автора е научен, обхваща терминология, както от правото, така и от маркетинга и икономическия анализ, но без излишни научни термини и фразеология.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Бих отбелязала, че нямам съществени забележки към дисертационния труд освен това, което отбелязах относно формулирането на 2 от хипотезите с оглед по-надеждна проверка.

Колегиална препоръка: Както самият автор на труда проф. д-р М. Маркова констатира и коректно отбелязва, едно от 2те ограничения на изследването е, че не се изследва спецификата и влиянието на дигитализацията на средата на бизнеса и дигитализацията на науката и научните изследвания, затова сметам, че би било много добре, ако се проведе в близките години изследване на влиянието на изкуствения интелект (ИИ) върху защитата на обектите на интелектуалната собственост.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният дисертационен труд на проф. д-р М. Маркова отговаря на утвърдените изисквания за такава научна разработка съгласно чл. 12, ал.1, 3,4,5, 6 и чл. 4, ал 1,2,3 и 4 на Правилника на УНСС за прилагане на закона. Дисертационният труд съдържа собствено изследване, което се основава на добро познаване на теоретичните основи на изследвания проблем и е приложена собствена професионално издържана методика, а това са важни изисквания за присъждане на образователна и научна степен „доктор на науките”

Наред с това считам, че научните и научно-приложните приноси на дисертационния труд са коректно дефинирани и му придават висока научна стойност, което ми дава основание да препоръчам с убеденост на уважаемото научно жури да присъди на проф. д-р Мария Ананиева Маркова научната степен „доктор на науките“ по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Икономика и управление“ (интелектуална собственост по отрасли).

31.03. 2024 г. / Бургас

Подпис:
Проф. д-р Лина Анастасова

STATEMENT

By: **Prof. Lina Georgieva Anastasova Ph.D.**

Burgas Free University

Scientific specialty "Marketing"

Subject: Dissertation for the award of a scientific degree "Doctor of Sciences" in professional direction 3.8. Economics, scientific specialty "Economics and Management" (intellectual property by industry).

Author of the dissertation: **Maria Ananieva Markova, Professor, Ph.D., UNSS**

Dissertation topic: "Economic dimensions of intellectual property - approach, characteristics and management models"

Reason for presenting the opinion: participation in the composition of the scientific jury for the defense of the dissertation according to Order No. 509/ 26.02.2024 of the Rector of the UNSS.

Information about the 2nd Ph.D. Degree candidate

The dissertation student has presented his dissertation work for discussion in the department/faculty of UNSS according to Art. 39 of PPZRASRB. The disclosure of the procedure for the defense of the dissertation work was carried out on the basis of: decisions of the SC / FS from Protocol No. 10/12.02. 24 and Protocol No. 6/21.02.24

Prof. Dr. Maria Markova has a rich academic biography, which will be presented here briefly. In 1989, she graduated from Karl Marx Higher Institute of Economics, Sofia (now UNSS), majoring in "Economics and Industrial Management", then in 1998 she defended her doctorate in economics on the topic "Design as intellectual property and as a company strategy ", in 2006 she qualified as an associate professor with a dissertation on the topic "Organization and management outside the sphere of material production (by branches and sub-branches)". In 2008, Prof. Dr. M. Markova successfully completed a master's degree in law at the Neofit Rilski State University, Blagoevgrad.

1. Information about the dissertation student

Twelve years after the first habilitation, the dissertation student became a professor in the scientific specialty "Organization and management outside the sphere of material production" /intellectual property/ at UNSS, certificate N 48/ 2018.

The fact that Prof. Maria Markova has completed numerous short-term academic specializations and exchange of experience in various universities in the last 20 years - apart from Bulgaria, but also in Austria, Italy and Spain, as well as in the World Organization Academy - makes a positive impression. for intellectual property, 2002, Greece, The academic career of the dissertation student goes through various academic positions at the

University of National and World Economy, department "Intellectual Property", where she was also Scientific Secretary for several years, Dean of Research and Development of the Business Faculty of UNSS, 2016 - 2018, Director of the Institute of Intellectual Property and Technology Transfer of UNSS /IISTT/, 2011 - 2022, as well as Deputy. director of research and development at IISTT from 2022 until now. In 2023, she was also the chairman of the Intellectual Property Commission of the UNSS.

Prof. Dr. Maria Markova has led many disciplines in the bachelor's and master's degrees, namely: Intellectual Property, Corporate Design and Visual Culture, Marketing of Intellectual Products, Architectural, Interior and Exterior Design, Business in the Performing Arts, etc. "Digital competitiveness and intellectual property", "Digitalization of cultural heritage", "Current issues of intellectual property", "Business identifiers", "Intellectual property in the advertising business", "Advertising as intellectual property". 6. participant in projects under NIS, UNSS, MES and European programs, the most important of which are: students in master's programs, the dissertation leader led the disciplines: "Digital competitiveness and intellectual property", "Digitalization of cultural heritage", "Current problems of intellectual property' etc. Prof. Maria Markova has a high research activity as well, having also participated in various research projects at UNSS, Ministry of Education and in line with various European programs.

2. Brief description of the presented dissertation work

The dissertation submitted for review has a total volume of 305 pages, of which 284 pages are text on the subject, 9 pages are a bibliography and 3 detailed appendices. The structure of the scientific work is classic and very well developed - introduction, three chapters, conclusion, used sources and applications. In the dissertation, 140 sources in Bulgarian and English languages are cited, 45 figures and 6 tables are presented, visualizing the results of research and theoretical statements on the topic. I would like to point out that the style is clear and scientifically sound, which helps to read and understand the scientific thesis and results.

The chosen topic for the dissertation work is undeniably current and dissertationable, because intellectual products and creative industries are the focus of scientific and technological progress. Their forms and types of existence are diverse, and at the same time, new branches of science and business sectors with incorporated intellectual property are emerging. The scope of the term "intellectual property" includes products of human intellectual labor and the list of objects of intellectual property and intellectual property rights is expanding, therefore it is necessary to conduct in-depth studies of the economic dimensions of intellectual property. The present work is an excellent example of such research.

The dissertation work of Prof. Dr. M. Markova has a clearly defined object, subject and purpose, and the main thesis of the research raised for proof is that the knowledge and use of intellectual property as a complex economic and legal phenomenon leads to lasting positive economic results and increased competitiveness of companies and the national economy as a whole. For verification in support of the main thesis, 8 working hypotheses and several additional tasks have been raised to support the confirmation or rejection of the research thesis. Based on the requirement that research hypotheses should be testable, I believe that most hypotheses are clearly formulated for testing, but 2 hypotheses could have been formulated in a different way that would allow more reliable testing. The development used 83 literary sources in Bulgarian and English, which shows an excellent knowledge of the

theory and research results on the subject, and I would note that it is good that there is a relatively large share of publications that are from the last 5 years.

Nearly 80% of the dissertation was checked for plagiarism through the software Grammarly and there was no plagiarism stated.

3. Evaluation of the received scientific and scientific-applied results

To achieve the goals of the dissertation research, a large portfolio of methods was used, namely content analysis, comparative analysis, historical method, the method of abstraction, induction-deduction, and hypothesis testing. Some specific methods suitable for the study of intellectual property as an economic phenomenon were also used: cost-benefit method, product life cycle, and technology life cycle method, case analysis method, evaluation methods of intellectual property rights /IPR/ of the company and methods of synthesis - writing scenarios, forming policies and strategies.

1. An author's research was conducted through an online survey on the degree of knowledge and use of IPR in business by companies for a 4-year period, which leads to useful conclusions for business practice, one of which is that about 80% of companies, do not own objects of "intellectual property directly related to innovation and do not know "intellectual property" as a legal and economic phenomenon, respectively do not use intellectual property rights with economic potential in their business and goal setting for sustainable market success (c. 247-253).

2. I consider one of the important results of Prof. Markova's research, useful for the business, to be the developed methodological scheme for forming a strategy for the company's intellectual property (266-267). Another important aspect of the scientific results of the development is the adaptation of this methodology (which, in principle, is mainly for the production industries) to the specifics of the sphere of creative industries (pp. 269-270).

3. Intellectual property for innovative solutions was researched as the state and trends in Bulgaria, while identifying leading directions, economic sectors, and leading companies.

The doctoral candidate Prof. Dr. Markova clearly and correctly defined the limitations of the study: The author does not investigate the specifics and impact of digitization of the business environment, the digitization of science and research, which pose new problems and challenges to the intellectual property system to reveal the classical parameters, forms and patterns in the management of the triad "scientific research - intellectual property - business".

4. Evaluation of scientific and applied contributions

After reading the dissertation work, the results presented in it, and the opinion of the dissertation student about his contributions, I concluded that the following scientific and scientific-applied contributions are indisputable:

I. Scientific contributions

1. The relationship "WE - intellectual property - business" has been proven as a triad, the elements of which interact along all lines with an alternating role of "source - resource - result". Intellectual property as a complex of objects and relationships is at the beginning and end of every business cycle.

2. Identification of intellectual property as a source of current and proven scientific research results, the implementation of which would realize their inherent economic potential.

The product and technological innovations protected by IPR are a good business resource for implementing a company's competitiveness strategy.

3. 3 author classifications were created and substantiated:

- 3.1. of innovations, differentiated into radical and modifications,
 - 3.2. of industries differentiated into radical /based on radical technological innovations/ and evolutionary industries /based on improvements and modifications in products/;
 - 3.3. of the objects of intellectual property as objects - the result of creative activity and an element of the innovation system and objects of intellectual property identifying the business as a subject and result.
 4. Proposed and implemented in the study is the following toolkit for assessing the economic significance of intellectual property, which contains the following methods:
 1. Cost-benefit method.
 2. "Technology/product life cycle" methods.
 3. Application of conventional and new economic methods and models to prove the factor conditioning of competitiveness at the national and company level, which achieved through a sound innovation strategy and intellectual property strategy.
- I accept with some doubts the indication of three factor impact checks of the research as methods, namely: 1. Influence on production, financial and human capital of the company; 2. Utility for the user - basic and additional; 3. Diffusion in the complex economic system.

II. Applied contributions

After familiarizing myself with the dissertation work and the opinion of the dissertation student, I accept without a doubt the following contributions of a scientific and applied nature:

1. The need for intellectual property studies has been proven for the purpose of justification and feasibility of a strategy for R&D and innovation at the national and company level in view of the indicators: trends in R&D, patentability and patent purity.
2. The relations of coordination and subordination of the national strategy for intellectual property with strategies for scientific research and economy based on knowledge, the goal of which is national competitiveness, have been proven.
3. Through the research have been proven the relations of coordination and subordination of the company's strategy for intellectual property with the strategies for business development and for innovation, the purpose of which is company competitiveness - part of the thesis.
4. The strategic orientation of the management process in forming and implementing strategies for business development and innovation has been confirmed, the results of which must be subject to constant monitoring with a view to analysis and evaluation of the results and application of various strategic options.
5. Models have been developed for managing the company's intellectual property and competitiveness at the national and company level with an emphasis on applied economic research, which have been tested in scientific publications and in the consultancy Activities of the author.

5. Evaluation of dissertant's publications

According to the information presented, after 2010 Prof. Dr. Maria Markova has 5 independent monographic publications related to the topic of the dissertation and one electronic textbook "Intellectual property and creative industries", MSO, 2022, ISBN: 978-619-188-968-6, co-authored, share 40%. For the same period of 13 years, the dissertation student also has 16 articles and studies in indexed and referenced publications in various databases, 27 articles in specialized scientific publications with editorial boards, 25 reports from conferences in Bulgaria, as well as 17 reports published in collections abroad.

Almost all publications are related to the topic of the dissertation work, and this high publication activity provides an opportunity for researchers both in Bulgaria and abroad to familiarize themselves with the author's views on the meaning of the phenomenon of "intellectual property" and its relationship with the final results of business

6. Evaluation of the extended abstract

In my opinion, the dissertation author's abstract is well structured both in terms of content and volume. It has a classical structure- 102 pages with an introduction, three chapters, and a conclusion. The development presents very well the theoretical foundations of the relationship "Scientific research- intellectual property-business", and the results of the dissertation research, illustrated with tables and figures. The abstract contains the views of the main authors on the problem of "intellectual property as an economic phenomenon", but at the same time it also presents the author's opinion of Prof. Dr. Markova based on the conducted research with real companies on the Bulgarian market.

The author's style is scientific, covering terminology from both law and marketing and economic analysis, but without unnecessary scientific terms and phraseology.

7. Critical notes, recommendations and questions

I do not have any critical notes except one about the formulation of 2 hypotheses which was earlier mentioned.

As the authors defines the limitations of the dissertation research and one of them is that she did not explore the specifics and influence of the business environment and science digitization, I would recommend that prof. Maria Markova conducts in the next couple of years a new research on this topic and especially the impact of Artificial intellect (AI) on intellectual property protection.

CONCLUSION

The presented dissertation work of Prof. Dr. M. Markova meets the established requirements for such a scientific development according to Art. 12, paragraph 1, 3, 4, 5, 6 and Art. 4, paragraphs 1, 2, 3 and 4 of the Rules of the UNSS for the implementation of the law. The dissertation contains its own research, which is based on a good knowledge of the theoretical foundations of the researched problem and its own professionally proven methodology is applied, and these are important requirements for awarding the educational and scientific degree "Doctor of Sciences".

In addition, I consider that the scientific and scientific-applied contributions of the dissertation work are correctly defined and give it a very high scientific value, which gives me reason to recommend with conviction to the respected scientific jury to award Prof. Dr. Maria Ananieva Markova the scientific degree "Doctor of Sciences" in professional direction 3.8. Economics, scientific specialty "Economics and Management" (intellectual property by industry).

31.03.24 r.

Signature:

Prof. Lina Anastassova Ph.D.